

„Intés az őrzőkhöz”

2002. október 19-én Szabadkán nagy csinnadrattával és fölhajtással megalakult a szerbiai Magyar Nemzeti Tanács. (A továbbiakban MNT.) A fölhajtásra és az ünnepségen a nagyszámú meghívottra ugyancsak nagy szükség volt, mivel nagyon sokan kétségbe vonják ennek legitimitását. Pontosabban fogalmazva ezen a napon csak az ünnepélyes beiktatást bonyolították le, mert a tagok megválasztása nagy elővigyázatosság mellett (régibolsevista módszerek alkalmazásával), már korábban megtörtént. Hogy a délvidéki magyarság örömét (hisz többévtizedes vágya volt egy független csúcsintézmény létrehozása) miért váltotta föl a nagy elkeseredés és kiábrándulás, az további magyarázatot tesz indokolttá.

Amint az köztudott, a nyolcvanas évek legvégén, a kelet-európai változásoknak köszönhetően, megalakult a délvidéki magyarság érdekvédelmi szervezete, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK). Annak ellenére, hogy a szervezkedést a néhai vezető kommunisták irányították, s a vezető funkciókat is ők kaparintották meg, a magyarság mégis nagy lelkesedéssel kapcsolódott be a mozgalomba, remélve kisebbségi sorsának jobbrafordulását. Mint a délvidéki magyarságért indított minden akciótól, ettől is, egyedül a hatalom által támogatott s pozícióba helyezett újvidéki ügynevezett „csúcsértelmiség” tartotta magát távol. Az igaz, hogy a korábbi kommunista hatalom magyar funkcionáriusai, akiknek módjukban állt idejekorán értesülni az esetleges változásokról, azaz az ebből eredő lehetőségekről, a karrierjük érdekében „meglovagolták” a magyarság érdekeit támogató szervezetet, de mivel akkor még jó célokért küzdöttek, ezért a magyarság bizalmát is élvezték. A „hárompilléres autonómiakövetelés” (területi, körzeti és perszonális) ugyanis minden igényt kielégített volna. Az érdekszervezet azonban egy-két éven belül párttá alakult át, és felszínre kerültek a párton belüli torzsalkodások. Az elnöknek és körének „legveszélyesebb” ellenlábását, aki a szervezet eszmei irányítója volt, anyagiak eltulajdonításával megvádolták, és ezzel elindult a szervezet bomlasztá-

sa. Nem kétséges, hogy abban az időben, amikor az infláció az egeket ostromolta és a jugoszláviai bankok minden valutabetétet zár alá helyeztek (még ma sem juthatnak a tulajdonosok a saját vagyonukhoz), természetes dolognak számított, hogy az anyaországi, s a nyugati segélyeket szabályos, bankátutalások révén nem lehetett lebonyolítani. Egyedüli lehetőség volt a „zsebből zsebbe való módszer” alkalmazása. Ezzel pedig a legbecsületesebb, a legszentebb embert is lehet mocskolni. A köztudatban csupán el kellett hinteni a gyanút, meg kellett rágalmazni az illetőt, a bizonyítás már nem volt szükséges. Azt végezze el maga a meggyanúsított, ha tudja, de a gyanú az mindvégig rajta maradt. (Ezt az aljas, bolsevista módszert mind a mai napig alkalmazzák az „elvtársak” mind a Délvidéken /lásd a Matuska elleni rágalomhadjáratot/, mind az anyaországban.) Ezzel sajnos nem szűnt meg a bomlasztás folyamata. (Az is föltételezhető, hogy ezt az elvtársak pártfeladatként, tudatosan végezték.) Mindenkit, aki nem volt „Bólogató János”, lemondásra vagy kilépésre kényszerítettek, de nagyon sokaktól egyszerűen megvonták a tagsági jogot. Ez indokolta egy másik magyar párt, a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) megalakítását. Sajnos itt is megismétlődött a korábbi eset. Az értelmes és a tenni akaró magyarok kiszorultak a pártból, s az irányítást átvették a kumroveci pártiskolások és az elvtársaik. A bomlás, persze, tovább folytatódott, a tenni akaró magyarok új pártot hoztak létre. De a VMDK is tovább osztódott, így mára már hat magyar párt „védi” a délvidéki magyarság érdekeit.

2000-ben, az októberi szerbiai változások előtt, a VMSZ szövetségre lépett a szerb ellenzéki pártokkal, és a miłoševići rendszer bukásával bekerült a hatalomba. (Magyar pártnak önállóan, a szerb törvények alapján, nincs lehetősége bekerülni a kormányba, mert a magyarság számarányát tekintve, sohasem érheti el a kötelező 5%-os választási küszöböt.) A VMSZ tagsága, főleg a vezetőség, képviselőket kapott néhány városi önkormányzatban, valamint a tartományi, a köztársasági és a szövetségi kormányban. A hatalmi részese-

désnek természetesen ára is volt: fel kellett adni a hárompilléres autonómia követelését. A VMSZ ezt természetesen sohasem ismerte el, a programjában mindmáig ott szerepel ennek az igénye, de a követelést, azal érvelve, hogy az időpont most nem alkalmas, teljesen elhallgatja. A kormányba kerülésük után csak apró jogokat voltak képesek a magyarságnak kiharcolni, de azok betartását már nem tudták biztosítani, mivel (a régi bolsevista módszerek szerint) az elszabotálásuknak az állami apparátus részéről nem voltak semmilyen következményei. Nem léteztek és ma sem léteznek erre vonatkozó szankciók. Azzal viszont, hogy a VMSZ a helyi, a községi irányításban hatalomhoz jutott, a pénzüsszegek elosztásában is jogot szerzett, amit maximálisan ki is használt. Mivel a többi magyar pártnak nem volt ilyen lehetősége, így a különböző juttatások, segélyek, támogatások révén, hisz az elszegényedett országban a civil szervezetek csak segélyek révén tudtak működni, a VMSZ az itteni magyarság vezető pártjává válhatott, anélkül, hogy a délvidéki magyar követeléseket föl vállalta volna. A hárompilléres autonómia követelése mára már csak a perszonális (a kultúra, a tájékoztatás, az iskolarendszer és a nyelvhasználat) autonómiájára szűkült, amit az MNT-nek kellene irányítania. A délvidéki magyarságot épp ezzel csapták be, mivel az MNT-nek nincsen törvényhozási joga, csupán tanácsadói feladata van, amit a tartományi, a köztársasági és a szövetségi kormány (ennyi szerv másíthatja meg) vagy elfogad vagy nem. Inkább nem. Ennek ellenére a VMSZ vezetősége gondosan ügyelt arra, hogy még ezt a tanácsadói funkciót is csak az ő tagjai láthassák el, szigorú pártfegyelem alapján. **Szemfényvesztésnek beválasztottak ugyan néhány rebellis tagot és kívülállót is, de őket a VMSZ-tagok számbeli fölényükkel simán leszavazhatják.** Számbeli fölényüket gondosan, több módszerrel is biztosították.

Először a szerbiai kormánytól kieszközltek (ők azt állítják, hogy a kormány - amelynek az alelnöke magyar, a VMSZ vezetője - rendelte így), hogy a MNT tagjait ne közvetlenül, hanem „elektorok” révén válasszák meg. Természetesen minden magyar párt (kivéve a hatalom támogatásával létrehozott Vajdasági Magyar Polgári Mozgalmat) és számos civil szervezet tiltakozott ez ellen, de mindhiába. A magyarság nagy többsége azt sem értette, mit jelent az a szó, „elektor”. Erre azért volt szükség, mert minden községi, tartományi, köztársasági és szövetségi képviselő automatikusan elektor lett, és ezzel jogot nyert a MNT tagjainak a megválasztására. Ilyen módon az elektori gyűlésnek

több mint a felét a VMSZ-tagok képviselheték, mivel képviselői mandátummal, kivéve egy-két képviselőt, csak ők rendelkeztek. Egyéneknek és a civil szervezeteknek is jogukban állt egy-egy elektort állítani, az előbbieket, ha találtak maguknak száz támogatót, akik aláírásukkal ezt igazolták, az utóbbiak pedig közgyűlést kellett, hogy szervezzenek. Az erre alkalmazható nyomtatványokat Belgrádban a minisztériumból, illetve a VMSZ-irodában lehetett csak beszerezni, azt Belgrádban a minisztériumban jóváhagyás végett hitelesíteni kellett, és ha már akad valaki, aki mindezt hajlandó volt saját költségén, illetve a civil szervezete által végig csinálni, az megszerezte azt a jogot, hogy elektor lehessen. Ez volt a második „áтеjtés.” hisz csak kevesen voltak hajlandók végig csinálni ezt a hercehurcát, teljesen bizonytalan eredményért. A civil szervezetek közül is főleg azok voltak hajlandók vállalni ezt, amelyeket a VMSZ támogatott, vagy amelyeknek a vezetői VMSZ-tagok voltak. Ezzel a VMSZ-es elektorok száma még ilyen módon is gyarapodott. Fontos még azt is kihangsúlyozni, hogy az egyéni és a civil szervezetek által delegált elektoroknak csak minimális esélyük volt a szervezkedésre, viszont a VMSZ elektorai párton belül mindent elrendeztek. E közös fellépés fontosságára a „harmadik áтеjtés” ad magyarázatot, mivel az MNT tagjainak a jelölése és a megválasztása is csak egy egységes lista alapján történhetett meg. A listák összeállítására az elektoroknak az egyötöde jogosult, de hogy mennyi elektor jön össze, az csak a VMSZ vezetősége előtt, akik a szervezést végezték, volt ismeretes. Így a listát egyedül a VMSZ vezetősége tudta összeállítani. Ez volt a „negyedik áтеjtés.” A listán szereplő egyénekre nem lehetett külön-külön szavazni, vagy elfogadta az elektor az egész listát, vagy nem. A legalattomosabb „ötödik csalást” a szavazógyűlés előtt bonyolították le. A több mint hatszáz elektornak ugyanis az érkezésükkor alá kellett írniuk egy listát, amellyel igazolták a jelenlétüket és a jogosultságukat. A nagy tumultusban, ravasz módon, arra is megkérték a résztvevőket, hogy kézjegyükkel hitelesítsenek egy másik okiratot is. Volt, aki tudta mit ír alá, volt, aki nem. A második okirat ugyanis azt igazolta, hogy az elektor elfogadja és támogatja a VMSZ által összeállított listát. Amikor a résztvevők több mint a négyötöde ezt aláírta, megszüntették az „akciót”, hisz biztosak voltak a dolgukban. Habár a gyűlés folyamán kiderült, hogy a civil szervezetek is összeállítottak egy másik listát, de mivel a VMSZ-listát a megjelenteknek több mint a négyötöde aláírásával már támogatta, kézenfekvő volt, hogy a civil szerve-

zetek listáját nem támogathatja a megjelent elektorok együtöde. Ennek ellenére a botránytól való félelmük olyan nagy volt, hogy az esetleges újabb lista állítására garantált fél óra szünetet is visszavonták.

Érdemes említést tenni a listán feltüntetett és megválasztott személyekről is. Annak ellenére, hogy a VMSZ vezetősége, az ilyen módszerek ellen tiltakozókat azzal akarta meggyőzni, hogy nem fogja befolyása alá vonni a MNT-ot, mégis az történt, hogy a kiválasztottak nagy többsége a VMSZ tágabb vezetőségéhez tartozik, illetve tag, a másik részét pedig az újvidéki „csúcsértelmiség” azon tagjai alkotják, akik sohasem voltak hajlandók harcolni a magyarság jogaiért, és végül mutatóban akad egy-két kívülálló magyar is, akiket a többség bármikor leszavazhat. A helyzet tragikumára utal az a tény is, hogy a 35-ös létszámú MNT tagjai között van olyan is, akinek a gyermeke szerb iskolába járt, otthon csak szerbül beszélnek, így a gyermeke nem is ismeri az anyanyelvét. Az ilyen személyről vajon elképzelhető-e, hogy a független, önálló magyar iskolarendszer visszaállításáért fog küzdeni, illetve a több mint nyolcvanéves jogfosztottságunk ellen?

A helyzetünket még súlyosbítja, hogy a szerbiai kormány azzal, hogy létrehozta az MNT-ét és a hatalomban a legfelsőbb szintekig (a VMSZ által) a magyarság tagjai is képviseltetik magukat, a külföld előtt jogosan mondhatja, hogy az itt élő magyarságnak optimálisak a kisebbségi jogai, holott mi érezzük és tudjuk azt legjobban, hogy ebből semmi sem igaz. Ez mind a posztkommunista hatalomnak csak a kisantant szellemében történő már közismert mesterkedése csupán. Ennek a legjellemzőbb bizonyítéka az az eset, amikor a tartományi kisebbségügyi titkár nyilvánosan azzal dicsekedett, hogy sikerült kiharcolniuk azt a jogot, miszerint a szerbiai kisebbségiek, így a magyarok is a hivatalos dokumentumaikban, a kiállított anyakönyvi bizonylat alapján, anyanyelvükön, a magyar helyesírás szabálya szerint írhatják a nevüket. Ezzel szemben, az Újvidéki Televízió kamerái előtt dr. Páll Sándor bemutatta a VMSZ egy magas beosztású vezetőjének azt az anyakönyvi kivonatot, amelyet a bácstopolyai hivatal egy jó hangzású magyar nevű embernek cirill betűvel állított ki. Hát ennyit ér a szankciók nélküli kisebbségügyi jogbiztonság. Elképzelhető, hogy például Szécsányban, ahol még mindig a miloševići párt van hatalmon, mennyire tisztelik ezt a jogot, és mennyire meri az ottani magyarság követelni ennek betartását, amikor még a magyar nemzetiségű tartományi kormányelnök-helyettesnek a lakhelyén, és a VMSZ által

irányított, magyartöbbségű Bácsstopolyán sem tisztelik a törvényt. Miért is tisztelnék, hisz megszegése semmilyen büntetést nem von maga után, sőt szerb részről még mindig hazafias cselekedetnek minősül.

Több mint fél év múlt el azóta, amióta az MNT „ünnepélyesen” megalakult anélkül, hogy bár milyen konkrét, kézzelfogható eredményt felmutatott volna, miközben a délvidéki magyarság lélekszáma naponta legkevesebb tízzel csökken. Erejéből csupán a különböző bizottságok megalakítására futotta, ahol határozatokat fogadnak el, ötletet gyártanak, főleg olyanokat, amelyeknek a részletes kidolgozását a különböző civil szervezetek, bizottságok, tanácskozások résztvevői már korábban elvégezték, és mindezekről a határozatokról mint hatalmas sikerekről a sajtónak vagy a pártgyűléseken, illetve a lakossági fórumokon beszámolnak. A látszattervékenység mellé, ezzel szemben az MNT néhány tagjának sikerült egy, az egész Délvidéket lázba hozó botrányt kiváltani azzal, hogy a hazatérni óhajtó magyar fiataloknak a szegedi magyar tanszéken megszerzett diplomájukat csak kilenc különböző vizsga után lettek volna hajlandók honosítani, akkor, amikor minden más egyetemen különböző vizsgák nélkül is elismerik a Magyarországon szerzett diplomát. Persze, ennek nyomós okai vannak, mert a szegedi tanszék magyar szellemiségű diplomásai hazajövet esetleg állást keresnének (teljesen jogosan) az újvidéki Magyar Tanszéken, és ezzel veszélyeztetnének azt az ott uralkodó, álliberális, álközmopolita, pontosabban az érdek-összefonódottságú szellemiséget. Az MNT, védve a Tanszék MNT-beli tagjait, el akarta tussolni a botrányt azzal a nyilatkozatával, miszerint nem illetékes a dologban, hisz ez az egyetem magánügye. Nem tudni, hogy bárki is elfogadta ezt a magyarázatot, mégis néhány becsületes tagjának a követelésére kénytelen volt az elnök összehívni a tanácsot, ahol a VMSZ-es többség nyomására, felemás határozat született. Persze, lett volna eredményesebb megoldás is, történetesen mindjárt meggyőzni a tanszékes tagokat, hogy módosítsák a szabályzatot (ugyanis csak rajtuk múlott), mivel ez a délvidéki magyarság érdekét szolgálja, és ez fontosabb, mint az egyéni érdek, s a féltékenység. Ha még az MNT erre sem volt képes, mármint, hogy meggyőzze a saját tagjait, akkor miként remélhető, hogy nagy horderejű, a magyarságot érintő dolgokban meggyőzzék a szerb kormánynak a többségében még mindig nacionalista tagjait, mivel, amint azt már korábban említettük, törvényhozási joggal az MNT nem rendelkezik.

A legnagyobb gondot mégsem ez a látszattervékenység, illetve ez a passzivitás okozza. Nagyobb baj az, hogy az MNT (legalábbis a nyilatkozatai, illetve tevékenysége alapján) nem vállalja fel a hármass autonómiának és a független, önálló, az óvodától az egyetemig terjedő magyar iskolarendszernek a követelését, pedig ez jelenti a délvidéki magyarság egyik legnagyobb megmaradási esélyét. Persze ezt nem vállalja be, sőt a „rákérdezéskor” ennek az ellenkezőjét nyilatkozva az illetékes, de például a tantervek módosításakor ez a magatartás lelepleződik. Ott ugyanis egy szó sem hangzik el, hogy ennél jóval többet igényel az itteni magyarság, hisz még az eddig elfogadott, és az MNT megfelelő bizottsága által jóváhagyott tantervek sem felelnek meg a korábban már elfogadott elvárásoknak, határozatoknak. Arra a kérdésre, hogy a tehetséggondozó gimnáziumok létrehozása az első lépést jelenti-e a független magyar iskolarendszer kiépítésében, a tartományi kisebbségügyi titkár a Szabadkai Rádióknak nyilatkozva azt mondta, hogy a magyar szülők ellenzik a magyar irányítású külön iskolákat. Azt már csak jelezni kívánta, hogy az MNT tagjai hajlandók lennének ez irányban lépéseket tenni, de ha a magyarság ezt nem igényli, akkor kár erőltetni. Hát így is lehet magyarázni a nem akarást. Az MNT kulturális bizottságának az alelnöke pedig több mint hat hónap elteltével arra az újságírói kérdésre, hogy „mely célok megvalósítását látja a legsürgősebb teendőnek”, a következőket válaszolta: „A konkrét célok csak most kezdenek kikristályosodni, megfogalmazódni a bizottságban, úgyhogy érdemben erről még nem tudnék semmit sem mondani”. (Hét Nap, 2003. IV. 16.) Ezt úgy kell érteni, hogy eddig semmit sem tettek. Hivatalos tárgyalásokon a hármass autonómiáról sem esik említés sohasem. Kormányberkekben erről mélyen hallgat az MNT, csak akkor kerül ez a téma szóba, amikor egy másik magyar párt ezt szóba hozza. Akkor és ott, amikor a jó hírre forog kockán, (szóban) vállalja a harcot, amit azon nyomban el is felejt.

A semmittevést a következő példa is bizonyítja. Az Észak-Bácskai Pedagógus Szövetség, neves értelmiségiek aláírásával és a szabadkai főkonzul javaslatára („ez az MNT-nek jó bizonyítási lehetőség” — emelte ki a főkonzul), még a 2002-es év végén kérvénnyel fordult az MNT-hez (a kérvényt különben elküldték a tartományi és a köztársasági oktatási minisztériumoknak is), hogy a kormánytól eszközölje ki a szabad tankönyvbehozatalt, mivel eddig csak bonyolult, bürokratikus ügyintézés útján lehetett erre engedélyt kapni, de

az így behozott könyvek használata sem volt egyértelműen engedélyezett. (Használatánál elnéző volt a törvény.) Kérvényükre, fél év után sem kaptak választ, egyik helyről sem, ezért a Szövetség vezetője azt nyilatkozta, hogy hat hónapi várakozás után meg akarja ismételni a kérelmüket. Hogy ez a megismételt folyamodvány milyen sikerrel jár majd, nehéz megjósolni, mivel a magyar nemzetiségű köztársasági oktatási miniszterhelyettes úgy nyilatkozott, hogy ebben a dologban nem történt változás. (M. Sz. 2003. IV. 12.) Az új oktatási törvényről szólva a miniszterhelyettes egy szóval sem említette a független, önálló magyar iskolarendszert, ami azt jelenti, hogy ez szóba sem jöhet. Hát ennyit tett fél év elteltével az olyan nagy reményekkel létrehozott MNT. Pedig a VMSZ a húsvéti Magyar Szóban (M. Sz. 2003. IV. 19. – 20.) közreadott CSELEK-VÉSPROGRAM felhívásában az MNT-nek szánt legnagyobb szerepet, „amelynek elsődleges feladata a vajdasági magyarság megmaradása föltételeinek biztosítása.” Ha az MNT ilyen ütemben folytatja ezt a nemzetmentő munkát, akkor a délvidéki magyarságból rövid időn belül senki sem marad.

A VMSZ egy héttel korábban beharangozott, s fenn már említett programtervezete, amelytől a hiszékenyek még reméltek egy korszakalkotó változást, az is csak a már közismert szövegeket ismételteti, és konkrétumok nélkül sorolja fel azokat a tennivalókat, amelyek eddig is ismeretesek voltak: „Használjuk anyanyelvünket, magyar iskolába írassuk gyerekeinket, olvassuk újságainkat, építsük közösségünket.” Hogyan használjuk az anyanyelvünket, amikor még a szabadkai vasútállomáson is csak szerbül tájékoztat a (hangos)bemondó. Bánságról már szólni sem érdemes. Minden iskolaév kezdetén elhangzik ez a fölhívás, a magyar szülők egynegyede mégis szerb nyelvű tagozatra íratja gyermekét, mert addig, amíg nem történik lényeges változás, amíg nem lesz a magyar nyelvű iskolarendszer független, amíg a közös, szerb irányítású tantestületben a magyar pedagógusok csak megtűrt munkatársak, akiknek nem tanácsos magyarul beszélni (mint az újvidéki stb. elemi iskolákban), és amíg a 60%-ban magyarul a Torontáltopolján, Nezsényben stb. nem a magyar, hanem a szerb tagozatok a nyolcosztályosak, addig ilyen szövegekkel nem lehet szemléletváltozásra bírni a szülőket. A CSELEK-VÉSPROGRAM sajnos **a független magyar iskolarendszerről egy szóval sem tesz említést.** Ami pedig az újságolvasást illeti, a Magyar Szóban majd minden héten arra panaszkodnak az olvasók, hogy még a

többszörös területekre sem érkezik elegendő mennyiségű újság. A könyvekről már szólni sem érdemes. Persze némileg jobb lenne a helyzet, ha a Forum vezetősége, amelynek egyik magas beosztású képviselője épp az MNT-nek is a tagja, nem adta volna el a terjesztést egy belgrádi vállalatnak, amelynek az első dolga az volt, hogy menesztette a magyar alkalmazottakat, az újság- és a könyvterjesztést pedig a minimálisra csökkentette. Természetesen ez mind a VMSZ tudtával történt.

De vizsgáljuk tovább a felhívást. A Helyzetkép fejezete a már ismert szomorú helyzetünket vázolja fel. Ez olvasható az Általános program elnevezésű részben is. Egyedül ennek az utolsó mondata fogalmaz meg bizonytalanul valamilyen feladatot: „Ezért a jövőnk szempontjából fontosnak tartjuk, hogy nemzetstratégiánk keretében, egy jól átgondolt, részletes és konkrét szórványprogram is helyet kapjon.” Ezt a tervjavaslatot viszont egy pár nappal korábbi interjú megcáfolja. Az újvidéki VMSZ szervezet alelnöke, a hivatalos pártnyilatkozatokkal ellentétben, azt is mondhatnánk, hogy megszegve a pártfegyelmet, a következőket mondta a Magyar Szó újságírójának: „A jelenleginél hathatósabb támogatás kellene ... az, hogy az MNT külön is odafigyeljen a szórvány- és a szigetmagyarság helyzetére, sorsára. A Tanács tagjaként már javasoltam, hogy a meglévő bizottságok mellett egy olyant is alakítsunk, amely külön ezzel foglalkozna. Sajnos a javaslatot le-söpörték az asztalról, mondván, minden bizottság a saját hatáskörében foglalkozik majd a problémakörrel. Ez számomra azt jelenti, hogy senki sem fog vele foglalkozni, és nem vállalja a felelősséget.” (M. Sz. 2003. IV. 11.) Ezért ennek a Cselekvésprogramnak az őszinteségét fenntartással szabadna csak elfogadni, mert lehet, hogy ez egy pártpolitikai nyilatkozat csupán. Ezt a gyanút támasztja alá a következő, a Szociális programtervezet is, amely szerint minden szociális feladat megvalósítását, még azt is, amely az állam feladata lenne, „a magyarság szervezeteinek ... kell vállalniuk”. Persze, nincs meghatározva, hogy a javaslat mely magyar szervezetekre gondol, de legfőképp az, hogy a felsorolt nagy anyagi támogatást milyen pénzforrásból teremtsék elő, amikor ismeretes, hogy a magyar szervezetek eddig is főleg az anyaország, s néhány tenni akaró magyar támogatásából tartotta fenn nagyon szegényesen magát. Egyedüli őszinte nyilatkozat e fejezet utolsó bekezdése, amelyben azt szorgalmazza, hogy szükséges „racionálisan felhasználni a közjavakból a vajdasági lakosoknak járó pénzeket az oktatás, az egészségügy, a

szociális segélyezés, a kultúra, sajtó céljaira”. Ezt valószínűleg úgy kell értelmezni, amint arra már számtalan utalást tettek, hogy a magyarságnak szánt pénzeszközöket egy központi szerv, azaz az MNT, illetve a VMSZ osztaná szét. Aki elfogadja ezt a politikát, az kap a pénzből, aki bírálni mer vagy ellenzékben van, az veszen magára. Egyelőre eddig a köztársasági kormány ezt a pénzadományozási javaslatot még meghallani sem volt hajlandó, így ez a programtervezet jelen pillanatban csak egy szép álom csupán.

Ez mondható el a Művelődés és tájékoztatás fejezetről is. „Fel kell térképezni hivatásos és amatőr művelődési intézményeink helyzetét, erőforrásait, utánpótlásait ... és a megfelelő fórumokon stabil finanszírozást kell biztosítani ezeknek ... Tovább kell munkálkodni a Vajdasági Magyar Színház létrehozásán. Vissza kell szerezni a magyar könyv, a magyar zene, a magyar színház népszerűségét ...” Miért kell a térképezéssel rabolni az amúgy is szorító, drága időt, amikor közismert dolog, hogy minden magyar szervezet anyagi gondokkal küzd, és a működéséhez még a legminimálisabb anyagiakat is úgy koldulja össze. Színházunk is van kettő és fél. Az egyiknek alig van közönsége a másik másfél pedig romokban áll, egy évtizede készítik a terveket, de felépülése még teljesen bizonytalan. Ami pedig a könyv és a magyar zene népszerűsítését illeti, a könyvterjesztés visszaságairól már korábban szövegtünk, a magyar zenekultúra romlását pedig épp a VMSZ által is pénzelt és irányított közszolgálati rádió végzi például azzal, hogy műsorában olyan zeneszámokat szólaltat meg, amelyeket a szerb új műdalok szellemében, a magyar zenei hagyományok mellőzésével tákol össze a „szerző”. (A zöld szemek című förmedvényről van szó, amit hetente lehet hallani a közszolgálati rádióban). Az oktatásról már szövegtünk, arról, hogy a felhívás szót sem ejt a független, önálló magyar iskolarendszerről. A délvidéki magyarság gazdasági helyzetének javítását is másoktól várja el. Felrója a magyar kormánynak, a magyar diaszpórának, a felvidéki, s az erdélyi magyaroknak, hogy nem biztatják a magyar vállalkozókat az itteni befektetésekre, holott ismeretes előtte, hogy az ország rendezetlen vagyoni jogi helyzete miatt, alig akadt eddig olyan józan külföldi befektető, aki hajlandó lett volna ilyen bizonytalan állapotok közt pénzét kockáztatni. A programtervezet mindennek a megoldását főleg az MNT-től várja, amely, mint az első ilyen szervezet azt bizonyítja, hogy „politikailag erősek, céltudatosak, szervezettek va-

gyunk”. Hogy ez mennyire igaz, azt a leírtak híven tükrözhetik.

A helyzetet még súlyosbítja a magyarországi kormányváltás, hisz a mostani, szocialista-liberalista koalíciónak fontosabb a nacionalista, beolvasztási politikát folytató környező országok kormányaival a jó viszony, mint a magyar kisebbség sorsa. A mostani magyar kormány ugyanis, a nagyhatalmak kegyeit keresve, a környező kormányokhoz hasonlóan a trianoni tragédiát a magyar kisebbség beolvasztásával és megszüntével óhajtja megoldani. Ha eltűnik a magyar kisebbség, megszűnik a trianoni diktátum okozta területi probléma, és akkor „Európa csendes, újra csendes ...”

A leírtak alapján már érthető a délvidéki magyarság tragikus helyzete. Jelenleg ugyanis nem létezik egyetlen olyan politikai érdekvédelmi szervezet, amelyik szakértelemmel, becsülettel, bátor kiállással felvállalná az itt élő magyarság megmaradásának talán az utolsó élet-halál küzdelmét. A hatalom pedig azal, hogy a kormányban biztosította a (gyász-)magyar

képviselőket, sőt létrehozta az MNT-t, ezzel az anyaország és a külföld előtt igazolta jó szándékú kisebbségi politikáját.

Megosztva, az egykézés átkával megfertőzve, csak pislákoló magyarságtudattal, végtelenül elszegényedve, a szerb sovinizmus fertőjében, a betelepítettek szorításában, a beolvasztás terhe alatt sínylődik ez a nemzettöredék, és ha nem következik be egy hathatós változás, amire egyelőre semmilyen kilátás sincs, a délvidéki magyarság e századnak a második feléig elsüllyed az egészségesebb nemzettudattal rendelkező népek tengerében. Ezért:

*„Őrzők, vigyázzatok a strázsán,
Az Élet él és élni akar,
Nem azért adott annyi szépet,
Hogy átvádoljanak most rajta
Véres s ostoba feneségek.”*

(Ady Endre)

